

”Pitäisi iskeä tieteelliseen tutkimukseen, mutta myös kohdata potilas.”

Lastenkardiologi **Leena Tuuteri** on 96-vuotiaana yksi Duodecim-seuran vanhimmista jäsenistä. Hän on muun muassa kirjoittanut Aikakauskirjaan viidellä eri vuosikymmenellä ja toimittanut vuonna 1993 Helsingin Lastenkliniikan satavuotishistoriikin.

Miksi ryhdyitte lääkäriksi?

Valitsin nuorena hoitoalan – sairaanhoitaja- ja terveysisarkoulun – mutta vaihdoin lääkärin ammattiin, koska halusin lisäkoulutusta.

Miksi päädyitte lastenkardiologiksi?

Lastenkardiologia oli uusi kehittyvä ala. Alkukoulutuksen jälkeen ei ollut jatkokoulutusta tarjolla. Kun lontoolaiset kardiologi ja sydänkirurgi kävivät kertomassa työstään ja tuloksistaan Helsingissä, olin varma siitä, että jos Suomessa päästään tekemään samoja töitä, haluan olla mukana, mikäli mahdollista. Silloin suomessa oli satoja hoitamattomia leikkaushoidosta hyötyviä lapsipotilaita. Kun virka vapautui, muutin Kuopion keskussairaalaan Stenbäckinkadulle. Alku oli vaatimaton, mutta nykyään Suomen sydänkirurgian tulokset ilahduttavat.

Uusi lastensairaala aloittaa pian toimintansa. Minkälaisia vertailukohtia näette tilanteeseen, jossa aikanaan aloititte toimintanne Lastenkliniikassa?

Suuri ero nykyisen ja vuosien takaisen tilanteen välillä on

koko maan tilanne. Seitsemänkymmentä vuotta sitten ei ollut sairausvakuutusta eikä keskussairaaloita – pienen pohjoiskarjalaisen mökin lapsella oli pitkä tie sellaiseen hoitoon, jonka saattoi saada vain Helsingin Lastenkliniikassa. Sairaalaan tullessaan lapset olivat huonokuntoisia.

Infektiot olivat 1950-luvulla tärkein ja yleisin syy lapsen sairaalaan ottamiseen. Kuolleisuus Lastenkliniikassa oli sodan jälkeisinä vuosina viisinkertainen verrattuna tukholmalaiseen lastensairaalaan. Syitä oli varmasti monia. Suomi oli köyhä ja neuvolatoimintaa ei vielä ollut. Kun uusia keskussairaaloita syntyi, lapset saivat avun lähempänä kotiaan. Valtava muutos parempaan

tuli, kun penisilliini saatiin käyttöön. Toinen uutuus, joka paransi hoidon tuloksia, oli seurausta anglosaksisiin maihin tehdyistä stipendimatkoista: opittiin ymmärtämään imeväisikäisen lapsen nestetasapainosta huolehtimisen tärkeys. Imeväisikäisten kuolleisuus sairaalassa väheni nopeasti ja saavutti tukholmalaisen tason 1950-luvulla.

Lääketieteen sosialisoimista pelättiin aikoinaan, mutta nyt ei kai kukaan haluaisi palata Trumpin systeemiin. Vuosikymmenien myötä on tullut paljon uusia tutkimus- ja hoitomenetelmiä ja henkilökunta on vaihtunut, mutta uskon, että ”lastenkliniikan henki” on pysynyt ennallaan: kaikki lapsen puolesta.

Minkälaista pediatria tuolloin oli?

Pediatriassa oli usein vallalla pyrkimys odottaa lapsen kasvamista ennen toimenpiteisiin ryhtymistä, sen uskottiin olevan turvallisempaa ja tehokkaampaa. Myöhemmin todettiin, että näissä käsityksissä oltiin yleensä väärässä. Tästä on paljon esimerkkejä, kuten lonkkaluksaatiot tai monet synnynnäiset sydänviat. Silloin keskusteltiin siitä, kuinka pitkään sydänvian korjaamista voidaan lykätä. Nykyään se on ihan toisin päin, vikoja korjataan jo kohdussa.

Arvo Ylppön kädenjälki Lastenklinikan suunnittelussa oli keskeinen. Mitkä olivat hänen keskeisimmät luonteenpiirteensä lääkärinä ja johtajana?

Ylppön lääkärin silmä oli peittämätön. Hänen persoonallisuutensa voimaa ei ole helppoa selittää, mutta sen tunsivat kyllä ne, jotka tulivat hänen kanssaan tekemisiin. Sen yhtenä osana oli lämmin mielenkiinto kaikkia ihmisiä kohtaan, asemasta, iästä tai kansallisuudesta riippumatta. Hän ei seurannut kaikkia uusimman pediatriikan tuloksia, mutta tuki uuden pediatriikan edustajien toimintaa, kun sitä tarvittiin.

Tulisiko virkeänä pysyvän lääkärin voida pysyä työelämässä pidempään kuin nykyisin?

Olin hirveän vihainen vuonna 1983, kun olin 63-vuotias ja panivat minut pihalle. Olisin hyvin voinut työskennellä 68-vuotiaaksi.

Miten toivoisitte lääkärin ammatin kehittyvän?

Pitäisi iskeä tieteelliseen tutkimukseen, mutta myös kohdata potilas. Toivon, että lääkäreitä riittäisi niidenkin potilaiden hoitoon, joiden sairaus ei ole

lääkärin työllä parannettavissa – mutta joiden oireita kuitenkin voitaisiin lievittää. Opintojeni alussa heti rauhan tultua jonotin jossakin ilmoittautumisjonossa vuoroani. Jonoon pääsin, mutta virkailijan kommentti jäi mieleeni: ”Milläs rintamalla neiti on sotinut? Oletteko haavoittunut?” Silloin puhuttiinkin ”testispinoista”, jotka laskettiin mukaan muiden ansioiden lisäksi. Onneksi ne ajat ovat takana.

Tulisiko iäkkäiltä kysyä enemmän joistakin yhteiskuntaan tai heidän elämänsä liittyvistä asioista?

Varmasti pitäisi. Monet asiat on järjestetty hyvän hallinnon toiveiden ja tarpeiden mukaan mutta ilman näkemystä vanhusten tilanteeseen. Vastikään esimerkiksi kävin valokuvaamossa – kuva tarvittiin uutta henkilökorttia varten – auton ja saattajan kanssa. Sen jälkeen tarvittiin vielä tietokoneella tehtävä anomus ja sitten uusi käynti poliisilaitoksella – jälleen auton ja saattajan kanssa. Eikö voitaisi ajatella, että esimerkiksi 95–100-vuotiaat saisivat pärjätä vanhentuneella kortilla? Tuskin se rikostilastoissa näkyisi! Kaikilla vanhuksilla ei ole tietokonetta eikä avuliasia auttajaa, joka hoitaisi asiat. Terveyskeskusten sairaanhoitajakoulutuksen saaneet henkilöt ovat tehokkain tapa auttaa vanhuksia, sillä he tulevat kotiin. Kerran vuodessa geriatrilla käynti ei paljon auta asioita.

Minulla on hyllyssäni Nyksuomen sanakirja vuodelta 1958, eikä siitä löydy termiä rollaattori. Kyllä nykyään asiat ovat aika paljon paremmin.

Harrastatte kirjallisuutta. Mitä luette mieluiten?

Olen kaikkiruokainen kirjojen suhteen, mutta nykyään luen

KUVA. Satavuotias Arvo Ylppö vetämässä leukaa vuonna 1987. (Kuva: C-G. Hagström/Otavamedia)

paljon asiaproosaa – Suomen lähihistoriaa ja vähän kaukaisempaakin. Dekkarit ovat usein liian verisiä minulle. Jotkin kirjat kestävät hyvin uudelleen lukemista montakin kertaa, esimerkiksi Waltarin Sinuhe. Olen Espoon kirjastolle hyvin kiitollinen koptipalvelusta, joka tuo minulle kuukausittain annoksen uusia ja vanhoja kirjoja.

Kun ihminen elää lähes satavuotiaaksi, minkälaisia asioita toivoo tapahtuvaksi jäljellä olevina elinvuosinaan?

Lähes satavuotiaana en pelkää kuolemaa, mutta toivon, että säästyn oman toimintakykyni ja harkintani menetykseltä ja pystyn pitämään yhteyttä ystäviini ja sukulaisiini. ■

TOIMITUS